

Szerkesztőség kiadó-hivatal és nyomda
Cluj-Kolozsvár, St. Baron
L. Pop. (Brassai-utca) 10.
Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558
Kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza.

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NEMZETI NAPILAP

Dr. Ramasetter Róbert

ÁR-
Romániában
Évre — — 850
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5.—
Csehszlovákiában
Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 150

1925 május 19 Kedd

Cluj-Kolozsvár ★ VIII. évfolyam ★ 111 szám

5685. I. j. 26

Erdély zsidóságának manifesztumával Bukarestben

Amíg egy kisebbségi manifesztum eljut odáig... Ahol elvi kifogásokat emelnek. Angheliescu nem engedélyezi a manifesztum terjesztését. Zsidó vezérférfiak nyilatkozatai az iskolajavaslatról

— Az Uj Kelet kiküldött munkatársától —

(Bucuresti-Bukarest, május 18.) Az a harc, bátor manifesztum, amelyet az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség intézett a készülő iskola-törvény ellen az ország közvéleményéhez, immár túllépte Erdély határait és eljutott mind-azokhoz, akiknek szava sulyal eshetik latba az ország sorsának intézésében. Am megvan a tö-
vises utja annak, miként jut el egy kisebbségi manifesztum az íróasztaltól a felelős körök tudatáig. E sorok írója kapta a megbízást az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetségtől és az Uj Kelet szerkesztőségétől, hogy ezt az utat az erdélyi zsidóság manifesztumával megtegye.

Elvi aggályok

A manifesztumot a Zsidó Nemzeti Szövet-ség levélformában, többszáz példányban, nyo-matta ki azzal a céllal, hogy az eljusson a kormány valamennyi tagjához, az összes fele-kezetek főpásztoraihoz, az Emberi Jogok Ligá-jához, a kamara és a szenátus tagjaihoz és min-den számoitevő egyéniségéhez a román iroda-lomnak, tudományuk és művészetnek. A ter-
jesztés legegyszerűbb technikai megoldásaként úgy véltük, hogy annak lebonyolítására felkér-jük a regáti zsidóság jogvédő szervezetének, az Unionea Evreilor Romaninak központi iro-dáját. A központi iroda főtájkára azonban bi-zonyos elvi aggályok miatt megtagadta ezt a ké-rést. Nem tartjuk alkalmasnak az időpontot arra, hogy most részletesebben foglalkozzunk ezekkel az „elvi aggályokkal”, csak megállapítjuk a sajnálatos tény, hogy akkor, amikor egy egész országrész zsidóságának feljajdulásá-ról és segélykiáltásáról van szó, egyáltalán szóba kerülhetnek ilyen elvi aggályok. Az Unioneának e kérdéssel kapcsolatos álláspont-ját egyébként megtalálja az olvasó dr. Fildermannek e cikk keretében közölt nyilatkoza-tában.

A manifesztum célhoz juttatása érdekében tehát más utat kellett keresnünk. A parla-mentben és a szenátusban szokásos, hogy az altiszti személyzet a szenátorok és képviselők asztalára a napirend mellett különböző testü-letek memorandumban foglalt kívánságait is le-teszi. A memorandumoknak ilymódon való terjesztéséhez azonban feltétlenül szükséges a törvényhozó testületek kvesturájának előze-tes engedélye. Először a szenátusban akartuk elintézni az ügyet, minthogy a magánoktatás-ról szóló törvényjavaslat is ebben a testületben került először letárgyalásra.

Angheliescu megakadályozta a manifesztum terjesztését

Azon a napon, amelyen a szenátusban a törvényjavaslat általános vitája megkezdődött, megjelentünk a kvesturánál és engedélyt kér-tünk a zsidó manifesztum szétosztására. Egész különös véletlen folytán a kvestor szobájában ült Angheliescu közoktatásügyi miniszter ur is. Láttá, amint a kvestornak átnyújtottuk a manifesztum egy példányát és érdeklődni kez-dett annak tartalma iránt. Amikor átlapozta és megtudta, mi a célunk a manifesztummal, hevesen tiltakozni kezdett annak szétosztása ellen, azzal az indokolással, hogy a manifesz-tumon csak az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövet-ség kisintéző bizottsága szerepel aláíróként, a vezetőség tagjai közül azonban névszerint senki sincs aláírva. A kvestornak nem volt mit tennie, meghajolt a miniszteri tiltakozás előtt s így a manifesztum célhozjuttatásának erről a módjáról is le kellett mondanunk.

Nem maradt más hátra, minthogy a mani-fesztumot posta útján juttatjuk el a kívánt címekre. Ebben a munkában pedig egy nagy-tekintélyű demokratikus román közület sietett segítségünkre. A manifesztum még aznap eljutott mindazokhoz, akiknek szánva volt és így már a szombati napon a parlamentben és szenátusban a képviselők sűrű eso-portokban tárgyalták annak tartalmát. Be-
avatott képviselői körökből nyert információink szerint az ellenzék nagyrésze, különösen a pa-rasztpárt, szimpatikusan és megértéssel fogadta a zsidó manifesztumot és több képviselő kijelentette, hogy a javaslat általános, vagy részle-tes vitájánál fel fognak szólalni és védelembe veszik a megtámadott kisebbségi iskolákat. Kü-lönös érdeklődést mutattak a manifesztum iránt a kisebbségi képviselők, valamint a nemzetiségi vidékeken megválasztott liberálpárti képviselők és szenátorok is.

A zsidóság harcászólítása

Feladatunk azonban nem merülhetett ki abban, hogy a nemzsidó tényezők figyelmét a készülő jogfosztásra tereljük, de célunk elsősor-ban az volt, hogy a romániai zsidóság vezetőit szólítsuk harcba veszélyeztetett iskolánk vé-deelmére. Beható megbeszéléseket folytattunk a Bukarestben tartózkodó zsidó közéleti tényező-kkel, akik kevés kivétellel szívvel-lélekkel ma-gukévé tették az erdélyi zsidóság manifesztumát.

Akadtak ugyan egyesek, akik a nyelvker-désben kifogásokat emeltek az erdélyi zsidóság követeléseivel szemben. Nem térünk rá a véget nem érő polemizálás ingoványos útjára, mert az idő kényszere most nem vitákat, de tetteket parancsol. A mi belső problémáinkat és esetle-

Dr. Niemerower országos főrabbi

Dr. Adolf Niemerover, országos főrabbi, pontokba foglalva fejtette ki e kérdéssel szem-ben elfoglalt álláspontját:

1. Különbséget tesz a regáti és a Nagy-romániához kapcsolt területek zsidósága között. A regáti zsidók a románsággal való sok évtize-des együttélés következtében bizonyára meg akarják tartani a román nyelven való iskolai oktatást, de nagyrészüket kérni fogja politikai és iskolatechnikai oknál fogva is, hogy a héber nyelvet, a héber irodalmat, zsidótörténetet és a rókantárgyakat héberül tanítsák. Ezt azon-ban az illető iskolák szabad elhatározására kell bízni. A törvény nem mondhatja, hogy nektek zsidóknak nincsen anyanyelvetek. A zsidók a regátban nyilván érzelmi és gazdasági okokból is, a román nyelvet fogják választani, azonban ismétlem, alkalmat kell adni nekik arra, hogy a héber nyelvben minél inkább tökéletes-bedjenek.

2. Másként áll a helyzet azokkal a zsidók-kal, akik csak mostanában lettek román állam-polgárok.

Ezekről nem lehet megállapítani, époly ke-vésbé, mint a magyarokról, a szászokról, vagy más nemzetiségről, hogy nincs anyanyelvük. A zsidók valóban egy időben nem használták anyanyelvüket, ami pedig használatban volt, a jiddis, nem volt irodalmi és kultúrnyelv.

Azokban nyelvük a héber, mégis élt a templomban és abban a gazdag irodalomban, amely a legszebb eszmei termékeket adta nem-csak a zsidóságnak, hanem a világirodalomnak is. Ma ez a nyelv föléledt. Nemcsak Paleszti-

ges nézeteltéréseinket magunk fogjuk egymás-között elintézni. Most azonban a zsidó iskolák sorsáról van szó, bármilyen tannyelvűek legye-nek is azok, és a zsidó méltóság megvédéséről. Ebben a harcban minden zsidónak ott kell lennie, aki tehetségével és befolyásával hozzá-járulhat a készülő veszedelem elhárításához. Alább megtalálja az olvasó azokat a vélemé-nyeket, amelyeket a zsidóság különböző rétegei-nek vezetői mondottak el az Uj Kelet olvasói számára. Mi ezeket a véleményeket leközöljük, hogy Erdély zsidósága megismerhesse az iskola-kérdést a legkülönbözőbb megvilágításokban.

Örömmel kell azonban leszögeznünk azt a tényt, hogy a zsidóság minden pártáryalata egyetért abban, hogy Angheliescu miniszter tör-vényjavaslata sérelmes és megalázó a zsidóságra s annak törvényerőre való emelkedése, végső veszedelemmel fenyegeti egész kulturális éle-tünket. Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség manifesztumának hatása alatt a napokban a törvényhozás összes zsidó tagjai, a befolyásos zsidó elemek bevonásával, anketot fognak tar-tani és leszögezik Nagyrománia zsidóságának állásfoglalását ebben a kérdésben. A zsidó kép-viselők és szenátorok kötelezték magukat, hogy úgy a törvény általános, mint szakaszonkénti tárgyalása során fel fognak szólalni és követelni fogják a törvény sérelmes szakaszainak módo-sítását. Beható helyről nyert információink sze-rint nincsen kizárva, hogy megfelelő fellépés esetén Angheliescu miniszter hajlandó lesz bi-zonyos módosításokat eszközölni a javaslatokon.

Itt közöljük azokat a nyilatkozatokat, ame-lyeket a romániai zsidóság vezetői az Uj Kelet olvasói számára tettek:

országos főrabbi

nában beszélnek, hanem sok százezren Palesz-tinán kívüli országokban is. Arról lehet dis-putálni, vajjon politikai, vagy neveléstechnikai okokból azonnal menjenek-e át a héber nyelv-tanításra, vagy csak idővel, de azt kijelenteni, éspedig törvényben dekrétálni, hogy nincsen nyelvük, teljességgel képtelenség.

A zsidókra vonatkozólag leghelyesebb ál-lamrezon, azt követelni tőlük, hogy minden egyes iskola maga határozza meg, vajjon jid-dis vagy héber tannyelvet kíván-e. Teljes mér-tékben érthető, ha a kormány nem tűri, hogy a zsidók akár magyar, akár orosz, akár német tannyelvű iskolákat tartsanak fenn. A román-nyelvű zsidó iskolák tanterveiben pedig alkalmat kell adni arra, hogy a héber nyelvet mind intenzívebben taníthassák.

3. Követelnünk kell a zsidó tanítóképzést. Nagyon megértem a kormányt az a tenden-ciáját, hogy a tanerők lehetőleg román főisko-lákból és egyetemokről kerüljenek ki. Minthogy azonban a zsidók nyelve a héber, szükségesnek mutatkozik olyan tanítási rendszer, amely le-hetővé teszi a zsidó tanerők utánpótlását. Erre nézve módot kellene találni és pedig lehetőleg úgy, hogy mi zsidók tanítóképzőintézeteket ál-líthassunk fel, ahol héberül oktatnának. Ezeket állami felügyelet alá kellene helyezni, a diplo-máknak pedig állami érvényességet kell adni, vagy pedig az állami tanítóképző-intézetekben tanuló zsidó ifjak külön héber kurzuson tanul-nának héberül. Az állam ezt az oktatást is ellenőrizné.

4. A törvény a zsidó óvodák oktatási nyelve-

zóny
ittott
e
erdinand
a legszebb
szerezhettek.
eges-
a szö-
más
ékek
i áron
t é k szalma-
nyári ujdón-
árak.
l 8. (Golya-
só árak. At-
állalunk.
és is t é z e t e k
ozlet i scal-
zóket
sobbán szállit
Cluj,
M-lom utca)
R. Mosse 1211
ívat
ai
tek!
chinek
ainek
elymek
inok
geok
renadinok.
ymek
kban.
Steiner
uháza, Cluj,
Telefon 961.
Rador 2295
y á r
sórel
-ut 5-7.

ként a hébert, vagy románt jelöli meg. Tekintettel arra, hogy ennek az oktatásnak még valószínű jellege is van és minthogy a vallásos tö-

Dr. Adolphe Stern kamarai képviselő

Dr. Adolf Stern a napokban érkezett haza itáliai utjáról. A régi harcos az ut fáradalmaitól kissé megviselten, de azért derűs kedvben fogadta munkatársunkat.

— Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség memorandum értékes és becsületes zsidó munka — mondotta miután átolvasta. Mostanában tanulmányozom a törvényjavaslatot és nekem is feltűnt sok abuzus, amelyet nem szabad megtűrünk, nemcsak a mi érdeklünkben, hanem az ország érdekében sem. Nem lehet retrograd törvényeket életbeléptetni, mert ez később megbosszulja magát.

— Csak rá akarok mutatni egy egészen különös, bár nem lényeges dologra. A javaslat indokolásában a régát zsidóságáról úgy beszél, mint akik már majdnem romanizálva vannak. Később azonban, amikor felsorakoztatja a nemzeti kisebbségeket, a magyarok, oroszok, németek, törökök és bulgárok mellé odaiktatja a zsidókat is. Tehát mégis nemzetiség vagyunk.

Jorga írja valahol, hogy mi zsidók nem vagyunk nemzetiség, hanem valami fölszivódó, eltűnő népelem. Ez a meghatározás nagyon tetszetős és ezen az alapon Angheliescu miniszter ur meg is jelölhette a zsidó anyanyelvet az állam nyelveként. Ez azonban homlokegyenest ellenkezik a történeti tényekkel és főleg a mai valósággal. A mai valóság, ezt hangsúlyozom, plasztikusan mutatja, hogy külön nemzet vagyunk. Tiszta, elkülönödött, né-

Zierelsohn kisenevi főrabbi kamarai képviselő

A Grand-hotelbeli szobájában fogadott, éppen péntek esti előkészületei közben Zierelsohn, Kisenevi főrabbi, országgyűlési képviselő.

— En már — mondotta az ősz tudós — 1924-ben nagy beszédben mutattam rá az állami oktatásról szóló törvényjavaslat tárgyalásakor mindazokra a sérelmekre, amelyek a zsidóságot érintik a törvényben. Tegnap a kamara folyosóján Angheliescu miniszter ur hozzám lépett és megkérdezte, hogy mi újság nálunk, Beszarábiában. Nagy újság van, mondottam, nagy és kellemetlen újság: a miniszter ur törvényjavaslat. Az antiszemita agitáció jelszava: *afara cu jidani!* Az ön jelszava pedig *afara cu evreu.*

Dr. Fildermann az Uniunea elnöke

Dr. V. Fildermann, az Uniunea Evreilor Romani elnöke a következőképpen nyilatkozott:

— Mi mindenestre alapos megvitatás tárgyává fogjuk tenni a törvényjavaslatot. Nem fogok habozni egy pillanatig sem megvédeni a zsidó álláspontot. Azonban, ha a vita során harc merülne fel akörül, hogy melyik a zsidók anyanyelve, a jiddis, vagy a héber, abban az esetben én nem vagyok hajlandó döntést provokálni, hogy melyik a zsidók anyanyelve, ez, vagy az. Akkor a döntés részéről az állam nyelvére fog esni. Nem szabad elfelejtenünk, hogy nekünk ma nem is maradna hátra más tantárgy az oktatásra, mint a matematikai tantárgyak, mert hiszen román nyelvet, irodalmat, földrajzt, történelmet és ehhez hasonló tárgyakat minden körülmények között románul kell tanulni. Ha tehát harcolnék a zsidó nyelvért és el is érném azt, hogy héberül, vagy jiddisül tanítsanak az iskolában, akkor is csak annyit értem el, hogy olyan tantárgyakat tanítsanak, amelyekre ma még nem is vagyunk felkészülve sem tantervekben, sem tankönyvekben. Egy zéróért pedig reápolitikus harcolni nem hajlandó.

— Az ön ellenvetése, hogy az iskolák választására kell bízni, vajjon héberül, vagy jiddisül akarnak-e tanítani, nem helyetálló. Egy orvos nem fogja betegén kipróbálni teóriáját, hanem vagy hullákon, vagy pedig állatokon. Mi nem próbálkozhatunk azzal, hogy a zsidóságnak melyik a megfelelőbb oktatási nyelve, a héber, vagy a jiddis. És ne feledje, hogy a gazdasági harcban amugy is nagyobb szükség lesz a románra, mint akár a héberre, akár a jiddisre. Ön azt mondja, hogy a héber nyelvre, főleg, mint a zsidó öntudat ébrentartójára, a zsidó tudatosság megőrzőjére, a zsidó kultúra fejlesztésére és ébrentartására van szükség. Ezek mind filozófiai és költői elgondolások. Én azonban reápolitikus vagyok és azt kérdelem: a gazdasági harcban mi megfelelőbb, a román nyelv tudása az ismeretek minden ágazatában,

megek Romániában és különösen Beszarábiában és Bukovinában jiddisül beszélnek, hozzávéve ném a jiddist is.

piességben és felfogásban külön etnikai emberközület. Igaz, voltak a közelmúltban évtizedek, amikor úgy látszott, mintha egy felszivódó és eltűnő népelem lennénk, ez azonban csak néhány évtizedig tartott és csak egyes országokban. A zsidó tömegek becsületes népi ösztöne ezt a felszivódási folyamatot elutasította és ma, amikor Anglia is elismeri a mi népi különállásunkat és ma, amikor Szokolov ittléte alkalmával a kormány a legnagyobb szimpátiáját tanúsította a zsidó nemzeti mozgalom e reprezentánsa iránt, szinte fonákul hangzik, ha ugyanezen kormány egyik iskolajavaslatában a zsidókat meg akarja fosztani népi nyelvük kifejlésének lehetőségétől. A zsidóság nemzeti nyelve: a héber. Ez kétségtelen. Ezt a nyelvet minden zsidó ember tanulta. Ha beszédben nem is alkalmazhatta, mert az állam nyelven kellett érintkeznie, imáiban azonban megtartotta népi létének ezt a lényeges kellékét. Soha meg nem szűnt ez a nyelv, amelynek nagy és értékes évezredek irodalma tanúsítja, hogy mindig is fejlődőben volt. Mi romániai zsidók pedig nem tűrhetjük semmilyen körülmények között, hogy a mi törvényeinkben ilyen képtelen megállapítás helyet foglaljon. Ma, amikor a héber egyetemet avatták fel és amikor keresztény tudósok héber nyelven köszöntötték a zsidó reneszánsz első nagy alkotását, az egyetemet, szinte nevelés, hogy Nagyrománia új törvényeiben, egyenesen megfosztanak nemzeti nyelvünköt.

Ők a zsidókat akarják száműzni az országból, ön pedig a zsidó kultúrát. (Zierelsohn főrabbi jiddisül így mondotta szellemes szójátékát: „Jene wollen heraustrreiben die Jiden, Sie aber, Herr Minister, wollen heraustrreiben die Jidischeit.“) Nekem nincs más álláspontom ebben a kérdésben, mint amilyen minden igaz zsidónak lehet: ki kell törülni a törvényből a szegényteljes passzust, amely nem akarja elismerni a mi anyanyelvünket. Főlöleg nekem az önök újságja előtt hangsúlyoznom, hogy van anyanyelvünk, de azt hiszem, főlöleg minden más elfogulatlanul gondolkodó ember előtt is.

vagy pedig a héber, amellyel nem vértézheti fel magát a romániai ifju a gazdasági küzdelmekben? Aki itt bármily kereseti közületben elhelyezkedni kíván, annak román kulturát kell magával hoznia az életbe.

— Elnök ur — vetettem közbe — ha a zsidó tömegek mégis vagy a héber, vagy a jiddis nyelv iskolai használata mellett foglalnának állást ...

Dr. Fildermann erre a be sem fejezett kérdésre nagyon ingerült lett. Székéről felpattanva, fel és alá sietett a teremben.

— Ha így határozóznának, — idegeskedett — akkor én egy pillanatig sem haboznék és lemondanék állásomról. Nem vagyok hajlandó magamra vállalni ennek a lépésnek az ódiumát. Ha a zsidó tömegek maguk akarják vesztüket, akkor csak járjanak el az ő tömegbolcseségük szerint. Én nem vagyok hajlandó résztvenni ebben a játékban.

Ezzel vége szakadt a beszélgetésnek, mert újabb látogatót jelentettek be.

A négy nyilatkozat éles konturokban határozza meg a régái és beszarábi zsidóság állásfoglalását az iskolakérdésben. Tárgyilagosan, hozzászólás nélkül állítottuk őket egymás mellé. Okulásul, szemléltetőn, mint történeti értékű megállapításokat. Harcos szellem érződik mindenikből. És a remény, hogy ez a harc nem lesz hiábavaló. Szabó Imre

Ideges embereknél és lelkibetegeknek az enyhe, természetes „Ferencz József“ keserűvíz jó emésztést, tiszta fejet és nyugodt alvást teremt. Világhírű ideggyógyászok véleménye alapján a Ferencz József-víz használata kiválóan ajánlható. Kapható gyógyszer-tárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

Saint-Simon

Halának százéves fordulója

Ma, május 18-ikán száz esztendeje annak, hogy Saint-Simon gróf, az utópista szocializmus megalapítója, Párisban meghalt. Saint-Simon gróf fényes anyagi körülmények között nőtt fel. Tizenkilenc éves korában Északamerikába ment, ahova azért utazott ki, hogy résztvegyen a Washington vezérlete alatt álló szabadságharcban. A szabadságharc lezajlása után a mexicói alkirályt egy csatorna építésére akarta rávenni, ami azonban nem sikerült neki. Európába való visszatérése után a francia nemzeti birtokok eladásával kezdett foglalkozni, aminek révén tekintélyes vagyont szerzett. Röviddel ezután megnősült, azonban vagyonának eltékozlása után elvált feleségétől. Hosszu éveken át egy kis szürke hivatalban, silány jövedelemből tengette életét. Nagy nyomorából egyik volt inasa segítette ki, aki közben tekintélyes vagyont szerzett és gondoskodott volt gazdája ellátásáról.

Saint-Simon Párisba való visszatérése után történelmi és természetudományi tanulmányokkal foglalkozott. E studiumok után írta meg első művét, mely Genfben jelent meg. Jelentősebb művei a következők: „Bevezetés a tizenkilencedik század tudományos műveibe“, „Az organizátor“, „Az európai társadalom újjászervezése“, „Ipari rendszer“. Az organizátor című művének egyik szakaszáért, melyben a bíróság állam- és társadalomellenes igazgatást látott, pörbe fogták, de az esküdtszék felmentette.

Saint-Simon gróf a romantikus társadalomjavítók közé tartozik s mint ilyen, még erősen Morus Tamás hatása alatt áll. De minden romantizmusa mellett is, már bizonyos ösztönösséggel érzi meg a társadalmi összefüggéseket.

Természetesen, származásánál fogva nem tud megszabadulni azoktól a főleg jogi természetű doktrináktól, melyek a társadalom újjászervezését nem gazdasági alapon, hanem jogi formákkal vélik elérhetőnek. Talán éppen ezért nem volt kortársaira, főleg pedig az akkori közvéleményre mélyebb hatással. Több, későbbi művében nagyjában szakít a jogi formákon lovagló romantizmussal és „Az ipar katekizmusa“ című művében már éles bírálójaként mutatkozik be a fejlődő kapitalizmusnak. Azonban szemben a későbbben kialakuló tudományos szocializmus ideológiájával, — mely a társadalmi fejlődést az osztályharc elméletére alapítja, Saint-Simon még a testvéri szeretet, a kereszténység új értelmezése révén akarja a társadalmi igazságtalanságokat megszüntetni. (Lásd „Uj kereszténység“ című művét).

Munkássága, ha gyakorlati szempontból nem is vált jelentékkennyé, irodalmi szempontból mégis jelentős. Összegyűjtött munkáit 47 kötetben 1878-ban adták ki Párisban.

A gondolkodóknak igen jelentős csoportja volt követője, így Thierry, Comte, Halévy, Chevalier stb. Ha a tudományos szocializmus későbbi megalapítóinak jelentőségéhez mérve, Saint-Simon, munkássága el is halványodik, mégis kétségtelen, hogy a szociális gondolat egyik lelkes ébresztőjéé kell Saint-Simonban tisztelnünk, akinek emlékét a szociális gondolkodású intellektuelek és a szocialista tömegek ma is nagy hálával és szeretettel övezik.

Ujabb két bombamerénylet Bulgáriában

Bukarest, május 18. Az új folyamán távirat érkezett a „Dimineata“-hoz Szófiából, mely szerint Bulgáriában tegnap ismét két bombamerényletet követtek el. Az egyiket Sumlaban, a másikat Szófiában. A távirat rövid szövege kaotikus állapotokról ad hírt és közli, hogy a halottak száma több száz. Részletek még hiányoznak.

PODOL

a legideálisabb lábizzadás elleni szer.

Egy-kétszeri használat után megszünteti a lábizzadást, a kellemetlen szagot; kipárolt lábat azonnal meggyógyítja s a lábat puhán tartja, nem száritja, nem cserepesíti ki. Kapható gyógyszer-tárakban, drogériákban. Ára 30 lei. Készíti:

CSANDA gyógyszer-tár, Oradea-Mare. Mosse-hirdetés

első

Jorga undorító éles támadása

(Bucuresti-Btudósítójától.) A első erőpróbája gyűlésen zajlott attakot a szolid ták meg és ak kormányra, hog az egyetlen ma a kormány meg A kormány gyűlés kereteit ságos katonai m déki lakosságot keztek a népgy Dacia termében ezer ember tünt kes, hogy a kat ben magyar fiu

A gyűlést P majd átadta a s lan támadással l

— A kormá telen, durva és kodót és a népe merjük ezeknek Ha az ország n nettjétől, meg katonáinak fégy kormány? Lehet mán hadseregnel szére alapítsa? A katonákra, kike belénk löjjenek? hogy ez az egész között sétálni.

Bratianu Jon a román hadser hogy küzdjön, az abba merült ki szedte vagyonát megmentette azt

— A békétár Jorga nagyhatás vakkal jött ho „Ha nem kapjuk mit. Megmenekü sétől, főként Jonescutól.“

Jorga e szava álló cs patok tro célzattal, hogy J ják, mire Jorga

A kormány i katonaságnak, m Mihalchet a ovációban részesi beszélésével kezd Mihalache — vo elnök. Elment P végsgáltassa mag és a szakorvosok fejezést, hogy az volt országában m

Annak a hely semmiesetre sem elnök volt az oka, kormány élén. Ha és buta s ha mi türtük őket, elérk mink véget érjen öt megillető helyre

Maniu Gyula beteg, nem akart nagygyűlésről. Elj undorító kormány Dr. Luput leir gatóság. Percekig után dr. Lupu e elmondott anekdott niában megtörtént. mondani, hogy S miniszterelnökről, homály fedi.

A szövetkezett ellenzék első attackja a liberális kormány ellen

Jorga undorítónak és aljasnak nevezte a kormányt. Jorga, Mihalache és Lupu szokatlanul éles támadásai a Bratianu-dinasztia ellen. Huszezer ember vett részt a népgyűlésen

(Bucuresti-Bukarest, május 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A szövetkezett ellenzéki pártok első erőpróbája a vasárnap bukaresti nagygyűlésen zajlott le. Az ellenzéki pártok az első attackot a szolidaritás fegyelmességével vitták meg és akkora pergőtűzet zúdítottak a kormányra, hogy más körülmények között ez az egyetlen manifesztáció is elegendő lett volna a kormány megbuktatására.

A kormány mindent megtett, hogy a népgyűlés kereteit megcsontsák. A fővárost valószínű katonai megszállás alá helyezték, a vidéki lakosságot a fenyegetések özőnével igyekeztek a népgyűléstől visszatartani, mégis a Dacia termében és udvarában mintegy huszezer ember tüntetett a kormány ellen. Érdekes, hogy a katonai karhatalom túlnyomórésztben magyar fiukból állott.

„Az undorító és erkölcstelen kormány”

A gyűlést Pop Csicsó István nyitotta meg, majd átadta a szót Jorgának, aki töle szokatlan támadással kezdte beszédét:

— A kormány — kezdte szavait — erkölcstelen, durva és undorító. Terrorizálták az uralkodót és a népet a bolsevizmus meséjével. Ismerjük ezeknek a rágalomnak a tendenciáját. Ha az ország nem ijed meg az ellenség bajnétjéről, még kevésbé fog megijedni a saját katonáinak fegyvereitől. Kire támaszkodik a kormány? Lehetséges-e az, hogy uralmát a román hadseregnek kisebbségi elemekből álló részére alapítsa? A magyar föld népéből sorozott katonákra, kiket ma idehozott, hogyha kell, belénk löjjenek? Eljön az ideje még annak, hogy ez az egész liberális tábor fog bajonettek között sétálni.

Bratianu Jonelnek a nehéz időkben, amikor a román hadsereg fontos érdekéért kellett, hogy küzdjön, az volt a legfőbb ténykedése és abba merült ki minden politikája, hogy összeszedte vagyonát és Moszkvába küldte és így megmentette azt az ellenség elől.

— A béketárgyalások idején — folytatta Jorga nagyhatású beszédét — a következő szavakkal jött hozzám a mai miniszterelnök: „Ha nem kapjuk meg Erdélyt, nem tesz semmit. Megmenekülünk az ellenzék megerősödésétől, főként pedig megszabadulunk Take Jonescutól.”

Megharsannak a trombiták

Jorga e szavainál megharsannak az udvaron álló csapatok trombitái, azzal a nyilvánvaló céllal, hogy Jorga további közléseit elnyomják, mire Jorga felkiáltott:

A kormány inkább több enivalót adjon a katonaságnak, mintsem trombitát!

Mihalachet az emelvényre lépésekor óriási ovációban részesítik. Beszédét egy anekdota elbeszélésével kezdi: „Egy országban — mondja Mihalache — volt egy elmezavart miniszterelnök. Elment Párisba, hogy szakértőkkel megvizsgáltsa magát. Konstatálták is elmezavarát és a szakorvosok csodálkozásuknak adtak kifejezést, hogy az elmezavarodott már két ízben volt országában miniszterelnök, sőt jelenleg is az.”

Annak a helyzetnek, hogy ez így lehetett, semmiesetre sem ez az elmezavarodott miniszterelnök volt az oka, hanem azok, akik megtörték a kormányt. Ha ma az egész kormány tehetetlen és buta s ha mi eddig bolondok voltunk, hogy tartuk őket, elérkezett az ideje annak, hogy türelmünk véget érjen s hogy elküldjük a kormányt az őt megillető helyre — az ideggyógyintézetbe.

Maniu Gyula beszél ezután. Kijelenti, hogy bár beteg, nem akart hiányozni a mai demonstratív nagygyűlésről. Eljött, hogy tiltakozzon a jelenlegi undorító kormány ellen.

Dr. Lupu leirhatatlan örömmel fogadja a hallgatóság. Percekig tombol, tapsol. A tombolás elűte után dr. Lupu elmondja, hogy Mihalache által elmondott anekdotta tényleges valóság s ez Romániában megtörtént. Mihalache csak nem akarta mondani, hogy Sturdzáról volt szó, a liberális miniszterelnökről, akinek bukását még ma is homály fedi.

A liberális miniszterek meggazdagodnak a népből és ha Tancred Constantinescu, az a kicsinykaliberű mérnök, többszázmillió vagyonra tett szert, még elképzelni is lehetetlen, hogy ez az egész éhes liberális tömeg mennyi vérért szivta ki ennek az országnak és népnek.

„Akinek öntudata van, az ellenzék sorába áll”

Jorga egy 16 pontból álló manifesztumot olvas fel, melyet a román néphez fognak intézni s amely azzal végződik, hogy akinek van nemzeti öntudata, annak kötelessége az ellenzék sorai közé állani, hogy végre megszabaduljon az ország ettől a kormánytól.

Mivel olyan nagy néptömeg vett részt a nagygyűlésen, hogy nem fértek el a teremben, az ud-

Jorgát nem engedték a királyhoz

(Bucuresti-Bukarest, május 18. A „Rapid” távirati iroda jelentése.) Robescu tábornok, királyi marsall, személyesen érdeklődött a tegnapi ellenzéki nagygyűlés lefolyásáról és a katonaság viselkedéséről. Azután a tábornok a királynál jelent meg kihallgatáson és részletesen informálta a történetekről úgy, hogy őfelsége a legnagyobb pontossággal értesülve volt a tegnapi eseményekről.

A nagygyűlés után tegnap délután Jorga a koalíciós pártok nevében megjelent a királyi palotában és kihallgatást kért. Híotü udvari miniszter, mikor látta, hogy Jorga a palota felé tart, elébe sietett és vele hosszabban elbeszélgetett. Mikor Jorga előadta kívánságát, hogy szeretne megjelenni a királynál, Híotü kijelentette, hogy az uralkodó még mindig gyengélkedik, még nem fogadhat senkit. Jorga ama kijelentésére, hogy Benes és Ninesics is voltak a királynál, Híotü kijelentette, hogy ezt mindenki megértheti.

Jorga erre a következőket mondotta:

— Elismerem és hiszem, hogy a király állapota súlyos, de nem kevésbé súlyos az ország helyzete.

Jorga ezzel eltávozott. Jorga kijelentését fővárosi körökben élénken pertraktálják.

Sürgős értekezlet a liberális pártban az ellenzéki agitáció miatt

Bukarest, május 18. (Rapid.) A külügyminisztériumban ma délután 6 órakor a liberális képviselőket sürgős értekezletre hívták össze. Bratianu Jonel rámutatott arra, hogy az ellenzéki pártok heves manifesztációja nem ijeszti meg a liberálisokat. Ami a nemzeti életünk menetét illeti, konstatálni kell, hogy anarchikus elemek provokációja zavarta meg. Az ország konszolidációja azonban mindennél legfontosabb. Minden szükséges intézkedést megtesz, hogy ez a konszolidálás ne ütközzön akadályokba. Inculetz támadja az ellenzék, hogy romboló munkát végez.

Bratianu Jonel ismét szólásra emelkedik és elmondja, hogy Carp volt miniszterelnök mondotta régen: „Ha kormányra kerülök, utnak engedem a bolondokat”. Ma megváltozott a helyzet. Ma a bolondok engedik utnak vezetőiket.

Antiszemita majális Nagyszébenben

Amikor a zsidó növendékeknek az antiszemita himnusz ütemére kell marsolniuk

(Sibiu-Nagyszében, május 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Még az antiszemita tüntetések eddigi történelmében is szokatlanul súlyos incidensek színhelye volt Szombaton Nagyszébenben. Az esetet nem is annyira a brutalitás mértéke teszi különösen súlyossá, hanem az a körülmény, hogy a tüntetők nagyobb részét középiskolai hallgatók voltak, akiknek lelki megmélyezéséért az illetékes köröknek föltétlenül felelőségre kell vonni iskolai hatóságait.

Szombaton valamennyi állami középiskola, a tanítóképző, a papnövelde és az inasotthon a román kulturális intézetekkel egyetemben majálist rendeztek. Az első botrány még a délelőtti órákban történt, amikor is a növendékek a város utcáin keresztül a Dumbravaerdő felé vonultak az antiszemita himnusz hangjai mellett. Az iskolák növendékei között sok zsidófiú és leány volt, akik kénytelen-kelletlen az antiszemita himnusz ütemére masiroztak a nekik bizonytalanság majálisra.

A Dumbrava-erdőben vig antiszemita nótaszóval és heccszónoklatokkal ütötték el az időt, úgyhogy a frázisoktól megkötyagosodott fejű fiatal fiúk, amikor tanáraik nélkül apróbb csoportokban hazafelé jöttek, a Nagypiacon tömegre verődtek és rázendítettek az antiszemita-

varon és a környéken levő utcákon is tartottak szónoklatokat.

Mihail Popovics arról beszélt, hogy agrárállamban a parasztnak nincsen kenyere.

Vajda, Dobrescu, Mihalache beszéltek még a tömeghez, amikor Mihalache állott fel a szónoki emelvényre, a trombiták ismét megszólaltak, mire Mihalache a következő megjegyzést teszi:

Ez a kormány halotti indulója.

A népgyűlés folyamán számos incidens történt a karhatalom és a tömeg között. Amikor az ellenzéki pártok vezetői, Maniu, Lupu, Mihalache és Jorga kijöttek a teremből, a katonaság feltartóztatta őket. Cepleanu ezredes utasítást adott, hogy a katonaság állja el az utat. Jorga ekkor Florescu tábornokhoz, a teljhatalmu parancsnokhoz ment, hogy az ő intervencióját kérje. A tábornok, amikor látta Jorga közeledését, utasítást adott, hogy puskatussal való támadásra álljon készen a katonaság. Több egyént bántalmaztak, köztük Jorgát is. Cepleanu ezredes látta, hogy a közönség ellenszégül a rendelkezéseknek, „fegyvert tölteni” vezényszót adott ki. A tömeg erre szép csendben, mivel a fűtőcák el voltak zárva, a mellékutcákon szétoszlott.

Félkettőkor a katonaság visszavonult. Két óra körül a főváros ismét visszanyerte régi képét.

A fővárosi lapok közlik, hogy a király állapota teljesen helyreállt és hogy tegnap többen látták a parkban sétálni. A napokban husz napra Sinájába utazik, azután pedig külföldre megy.

A csatolt területeken megtilják az ellenzék gyűléseit

Tatarescu és Nicolaenu tábornok, fővárosi rendőrprefektus ma délelőtt hosszabb megbeszélést folytattak Mardarescu hadügyminiszterrel a tegnapi népgyűlésről tett hivatalos jelentés ügyében. Ezután Tatarescu Bratianu Jonelhez ment és felvilágosította őt a beszarábiai prefektusokkal folytatott tárgyalásairól és a Besszarábiában életbeléptetett rendszabályokról. Ezután megbeszéltek az intézkedéseket, amelyekkel megakadályozhatják az ellenzéki pártok tervezett népgyűléseit. Elhatározták, hogy a belügyminiszter a hadügyminiszterrel egyetértésben körrendeletet fog kibocsátani a hatóságokhoz, amelyben megtilják az ellenzéki pártok összejövetelének engedélyezését. Ez az intézkedés különösen a csatolt területekre vonatkozik. A népgyűléseket még azokon a helyeken sem engedélyezik, ahol nincsen ostromállapot.

Antiszemita majális Nagyszébenben

Amikor a zsidó növendékeknek az antiszemita himnusz ütemére kell marsolniuk

Antiszemita majális Nagyszébenben

Amikor a zsidó növendékeknek az antiszemita himnusz ütemére kell marsolniuk

indulóra. A tömeg, amelyhez ezalatt az utca népe is hozzácsatlakozott, az Elisabethgasseba vonult, ahol közáport zúdítottak a zsidó boltokra és két nyitvalévő üzlet kirakatüvegeit be is zúzták. A Burgergassen tévedésből kövekkel egy román kereskedő ablakát törték össze. Innen a tüntetők egy eldugott utcácskába a Markt-gasse-ba vonultak, ahol egy öreg, magával tehetetlen zsidó koldust össze-vissza vertek.

A felfegyverzett rendőrség mindenütt a tömeg nyomában volt, azonban egyetlen esetben sem avatkozott be.

Apponyi napirenden kívánja tartani a magyar kérdést

London, május 18. A magyar külügyi társaság vasárnap ünnepi közgyűlést tartott a városban. A gyűlésen résztvevő Apponyi Albert is, aki Magyarország rekonsztrukciójáról beszélt és jogainak elismertetését követelte a népszövegetől. Apponyi kijelentette, hogy a magyarságnak küzdenie kell a hazája iránt Nyugat részéről megnyilvánuló közöny ellen és azért, hogy sérelmeit állandóan napirenden tartja, be kell bizonyítania, hogy van magyar probléma, amely halaszthatatlanul elintézésre vár.

Ujból a bíróság előtt a kolozsvári betörőkirály

(Cluj-Kolozsvár, május 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A múlt év áprilisában szomorú napok virradtak a zsebmetszőkre. Nagyon csüggedten néztek a jövő elé, mert az embereknek kevés volt a pénzük és hetekig semmi zsákmány sem mutatkozott. Ekkor érkezett közülük Budapestről Weisz Tibor, az odaváló zsebmetszők egyik leghíresebbje, aki azonnal érintkezésbe lépett itteni kollégáival, Fetykó Janival, Jelen Palival és Feuerwerker Sárival. A jeles társaság azután hamarosan jó fogást csinált. A kolozsvári vasúti állomáson, felszállás közben, a legujabb pesti divat szerint zsákot dobáltak Muntan Juon, a szebenmegyei Poena községből való öreg gazdálkodó fejére s amíg az öregember a zsákkal bajlódott, addig az ügyes zsebmetszők huszezer lejt tartalmazó pénztárcáját kiemelték a zsebéből. Két rendőr, Oprea és Moldovan még aznap este lefűlelték a zsebmetszőket, de azok Opreának kétezer, Moldovának pedig ezer lejt adtak, amire a két rendőr szabadon engedte őket. A kifosztott Muntean feljelentésére azután Sulyok detektív vette kezébe a nyomozást és pár nap múlva elfogta az egész társaságot.

A kolozsvári törényszék a múlt év novemberében tartotta meg az ügy főtárgyalását. A bünygyi tanács akkor Weisz Tibort kétévi fegyházra, Fetykó Janit másfélévi börtönre, Jelen Palit egyévi börtönre, Feuerwerker Sárít egyévi börtönre, a megtevédt rendőröket hat-hat hónapi börtönre ítélte. Felelősség folytán az ítéletábla büntetőtanácsához került az ügy, amely folyó év február 19-én megtartott főtárgyaláson a törényszék ítéletét megsemmisítve, Weisz Tibor büntetését másfélévi, Fetykó Janiét egyévi és Jelen Palit nyolchónapi börtönre szállította le. A tábla ítélete ellen, Weisz Tibort kivéve, mindannyian felelősséget vállaltak. Fetykó Jani akkor biztosíték ellenében szabadlábra helyezték és Fetykó pár nap múlva Kolozsvárról Szatmárra utazott, ahol mint mézáró dolgozott két hónapig. Pár héttel ezelőtt megint beállított Kolozsvárra és természetesen a legelső alkalmat felhasználta annak a bebizonyítására, hogy a zsebmetszőmesterséget sem felejtette el. Másodszor azonban már rajtavesztett a dolgon, megcsípték és Macedonescu kir. ügyész elrendelte az újból letartóztatását. Fetykó a letartóztatás ellen felfolyamodást jelentett be a kolozsvári törényszékhez, amelynek büntetőtanácsa dr. Bohatier tanácselnök vezetésével ma délelőtt tárgyalta az ügyet. Fetykó kijelentette, hogy ő szabadlábon volt biztosíték ellenében és az ügyésznek nem volt joga őt újból letartóztatni. Ő tisztességes ember, ártatlan, mint a ma született gyermek, nem követett el semmit. A bíróság azonban nem hitt a zsebmetszők fejedelmének ártatlanságában, a felfolyamodást elutasította és Fetykó Jani további fogvatartását rendelte el. Fetykó a bíróság döntése ellen felelősséget jelentett be.

A törényszék folyosóján beszélgetni kezdtek Fetykóval, aki erősen panaszkodik, hogy tisztességes ember léteire ennyit zaklatják.

— Kérem, nem hagyják nyugodtan dolgozni a becsületes embert! — mondja nekem. Reználtan legyint a kezévet és a szuronyos űr előtt megindul az ügyesség fogháza felé...

— **Meghalt a kassai püspök.** Kassáról jelentik: Fischer-Colbrie megyéspüspök a vasárnapról hétfőre virradó éjszakán hosszas betegség után elhunyt. Fischer-Colbrie évtizedek óta fontos szerepet játszott a magyar egyházpolitikában.

— **Csehszlovákiában 170 koronás árán lesz vámköteles a buza.** Prágából jelentik: Az agrárvámok kérdése még mindig nem dől el Csehszlovákiában. A szociáldemokrata párt most már nem zárkózik el mereven a gabonavámok behozatala elől, csak éppen azt a feltételt kötötte ki, hogy a gabonavám belátható ideig ne éreztesse drágító hatását. Az ütközőpont a vámentesen behozható gabona árának fixirozása. Az agráriusok a vámentesség felső határát 180 cseh koronás árszínvonalon akarják megállapítani, míg a szociáldemokrata párt a 160 koronás buzához ragaszkodik, mint amely még vámentesen importálható. A miniszterelnök legutóbb közvetítő javaslatot tett, amely szerint a vámentes buzaár felső határa 170 cseh korona. Valószínű, hogy ezen a bázison meg fognak egyezni a szembenálló pártok.

Léderer megnyugszik a halálos ítéletben

A bíróság rablógyilkosság büntetésében mondotta ki bűnösnek és kötélláltali halálra ítélte

(Budapest, május 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A katonai törényszék Léderer Gusztávot bűnösnek mondotta a katonai büntető törvénykönyvbe ütköző rablógyilkosság, illetve orgyilkosság büntetésében és ezért kötélláltali halálra, a hadseregből való eltávolításra és érdemrendének megvonására ítélte. Az ítélet végül lopásban is bűnösnek mondja ki Léderert, mert Kudelkának két brillángyűrűjét, óráját, óraláncát és szivartárcáját eltulajdonította.

Az indokolás részletesen elmondja, hogyan ismerkedtek meg Lédererék Kudelkával, miként szövődött a viszony Lédererné és Kudelka között, miként próbáltak Kudelkától hetvenmillió koronát kicsalni, majd, minthogy nem akart adni, hogyan unszolta Lédererné

az urát, hogy végezzen Kudelkával. Az indoklás pontosan leírja a gyilkosság főbb mozzanatait, a feldarabolást és az elszállítását.

Az ítélet felolvasása után Krausz ügyész bejelenti, hogy, bár az indoklás nem mindenben fedi a vád álláspontját, a verdiktben megnyugszik.

Kugel védő, a védencétől kapott előzetes utasítás alapján, az ítéletet szintén tudomásul veszi és megnyugszik benne.

Léderer, az elnök kérdésére, szilárd hangon válaszolja, hogy az ítéletet ő is elfogadta és nem felelőbb.

Minthogy az ítélet jogerős és felelőbbíteli fórum elé nem kerül, a bíróság, a kihirdetés után, kegyelmi tanácsa alakult át.

Négy század csendőr fogja fentartani a rendet a Codreanu-pör tárgyalásán

(Bucuresti-Bukarest, május 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Turnu-Severinben holnap megkezdik az esküdtszék Zelea Codreanu bűnösének tárgyalását. A kis városkában izgalmas atmoszféra uralkodik, a zsidó lakosság tart attól, hogy a focsanii események megismétlődhetnek, noha a kormány — ugylátszik — komolyan rászánta magát a rend garantálására.

Calatorescu ezredes 4 század csendőrség élén Turnu-Severinbe utazott, hogy Zelea Codreanu bűnösének tárgyalása idején a rend fentartásáról gondoskodjon. A bukaresti tanúk is Severinbe érkeztek.

Az Egyesült-Államok fizetésre szólította fel adósaikat Románia 45 millió dollárral tartozik

(Newyork, május 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Reuter” távirati ügynökség ma hivatalos közleményben jelenti, hogy az Egyesült-Államok adósságrendező-bizottsága felszólította azokat az államokat, amelyek az Egyesült Államokkal szemben tartozási hátralékban vannak,

rendezik adósságaikat, mert az Egyesült-Államok kormánya a tartozások megfizetésének idejét elérkezettnek látja.

Az Egyesült-Államoknak a következő országok tartoznak:

Franciaország 4,137.224.354 dollárral, Olaszország 2,095.347.121 dollárral, Belgium 471 millió 823.713 dollárral, Anglia 17,480.685

dollárral, Csehszlovákia 115,528.439 dollárral, Jugoszlávia 47,139.050 dollárral,

Románia 45,605.447 dollárral,

Lengyelország 178,579.099 dollárral, Görögország 17,000.050 dollárral, összesen körülbelül 8 milliárd dollárral.

A Reiter-iroda értesülése szerint az Egyesült-Államok

a nagykövetek útján kézbesítette a felszólító jegyzéket az egyes kormányoknak.

Pénzügyi és politikai körökben nagy érdeklődéssel várják, hogy az adóssok eleget fognak-e tenni kötelezettségeiknek.

Az öngyilkos zsidó diák sírkőavatásán

(Cluj-Kolozsvár, május 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nyolc hónappal ezelőtt Bukovinából ideszakadt fiatal zsidó diákok temettek Kolozsváron. Fellner Berthold, a bukovinai hegyek közül huszonegy évét, sanyaru szegénységét és tanulni vágyó akarását hozta el ide Kolozsvárra és e három vagyonkájának tragikus konfliktusa — amikor a szülein mindenáron segíteni akaró fiút a szigorlaton elbuktatták — az Astoria-szálloda egyik emeleti szobájában egy zsinagógában robbant drámává, amelyre a fiatal diák felakasztotta magát. A Bukovinából ideszakadt zsidó fiút a földnek mindenütt jóságos méhe a kolozsvári zsidó temetőben befogadta és örök álomra ringatta.

De a napsugaras utcákon továbbstál többi zsidó fiuk nem felejtették el pajtasukat és egykori küzdőtársukat. A szájtuktól megvont falat árán, apró lejekből gyűjtötték össze a pénzt, hogy sírkövet emeljenek tragikus véget ért barátuknak. Tegnap, vasárnap délelőtt kegyeletos szívvvel zárandokoltak el a temetőbe, hogy a sírkő felavatásánál az emlékezés ünnepeit megüljék.

Az egyszerű sírkövet csupa diák állja körül, meg néhány olyan ember, aki a mások végzetében is a saját fájdalmát éli meg és akinek sok a sirnivalója. És az apa, aki csak akkor tudta meg, hogy fia halott, amikor már annak testét magához vette a föld. Az apa, akinek szemeit vörösrre égette már nyolc hónapja folyton csorgó könnye.

— El mólé rachamim — sir fel a kántor hangja és mire a fájdalmasan bus ima végére ér, forró könnyeket sir a gyászoló gyülekezet. A bukovinai zsidó diákok Kolozsváron élő kis csoportja nevében Fischbach Herman mondott szívbemarkoló búcsuztató beszédet. Ő beszélt az Ezra diákegyesület nevében, amelynek

a halott diák egyik reménysége volt. Fried Andor a Barisszia nevében héber szavakkal búcsuzott, Windermann Márkus a beszarabiai zsidó diákok nevében jiddisül búcsuztatta el Fellner Bertholdot.

Utóljára Weisz József szigorlóorvos, a Menza elnöke szólott, aki az összes Kolozsváron tanuló zsidó diákok fájdalmát tolmácsolta.

— Imhol a sir — mondotta — ahol a mi harcban elfaradt társunknak teste nyugszik. Imhol a sir, amely a mi közös mártírúrságunk a zsidó diák sorsának egyik áldozatát fogadta magába. Oh mi megértettük őt, megértettük érzékeny zsidó lelkét, amely nem tudta tovább elviselni élete nagy terhét.

— Hűvös és nyirkos novemberi délelőtt kísértük el Fellner Bertholdot élete utolsó álmához, ehhez a sírhoz. És most, második zárandokutunkra a májusi napfény sugara hull, szép és verőfényes tavasz fakaszt az ősszel leszáradt fából új rügyet. Ó, hátha a mi őszi sírunkból is tavaszi szellő árad majd szerte és leolvasztja az évezredes jégkérgét a fagyos szívekről...

Még egy rövid ima és a szomorú ünnepségnek vége.

* Biztosítsuk életünket és vagyonunkat a Franco-Romana Ált. Biztosító Rt.-nél. Képviselet az ország minden helységében.

Dr. GOLDBERGER EDE

szakorvos, bőrgyógyászati rendelőjét Cluj, Str. Saguna (Bartha Miklós-u.) 5. sz. alá helyezte át.

Uridivat cikkeiben legválasztékosabb kölföldi újdonságok érkeztek, um.: szalma- és tavasszi nemez kalapok, tennis-ingek, nyakkendők, harisnyák, keztük, seta-

botok, strapapjarmak. Mérték szerint készítik uri fehérneműket zephir, french és selyem anyagokból. Csak kitűnő szabású és kivitelű fehérneműket szállítok.

esetleg meg nem felelőket visszaveszek. S ját anvarból is confectionálok. PAPP GÁBOR, Cluj Plata Unirei 8. Timisoara — Getate.

Az Uj Kelet ság n Szerkesztik: Felelős szer Előfizetési 240 le Az Uj Kelet megje

Nehéz pedig kell, tünet és k

Kedd

5685 Ijár 2 1925 május

amelynek a pontja lett, Deutschland irodalomtörtelenek meg sokáig nem tudatban, ha zsidó nőnek szellemi élet sokat irt. Dhanem az „tásában van. szellemi kép telte magát aki élete cél költségzetet d célba ugy el benne, hogy másra nem n népének a le leányának mé zsidósága — országi zsidó körülmények Egyszer mé sága. Akkor, hogy feleség nek, a „Jung is nagyon te Rachel Le

zsidó történel hanem mint í Valahányszor geniusz, enne kisérő tünete guk egyénisé turák szolgál szerű, harcoss adás minden nem is kell Rachel Levin az „Ifju Né szöru-szóra u és köre, az „Hatvány nélkül nem lett volna tudná kárhozt lunk rájok, m mind mibőlölü harag nem él hogy nem ök szülte őket. A körtünete ezek

— Békése

Jorga affér. bornok provokál sen elmondott Jorga ugyanis s déset, melyet 1907-es Bratia Valeau és Lar gentoianu és Mi össze. Jorga pro gédei ma délelőt összeültek. Hossz hogy nincs ok zettnek tekintet is nyert.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bannági zsidóság napilapja
Szerkesztő: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő Dr. Marton Ernő
Előfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Nehéz erről az asszonyról nekünk írni, pedig kell, mert jellegzetes zsidó tünet, kortünet és körtünet egyaránt. Rachel Lewin-Varnhagen. 1779 év május 19-én született. Egy berlini zsidó bankár leánya volt, a XIX. századeleji Németország egyik legkörülrájongottabb irodalmi személyisége, a berlini irodalmi élet középpontja. És ez, az utókor szemüvegén keresztül nézve is nagy jelentőségű dolog: mert az a Berlin és az az irodalmi élet,

amelynek ez a csunya arcú zsidó nő középpontja lett, a Goethe Berlinje és a „Jung Deutschland“ irodalmi kora volt. A német irodalomtörténetek, kellemetlenül bár, de kénytelenek megállapítani, hogy még Goethe is, sokáig nem lett volna az, amivé lett a közudatban, ha ennek a ragyogó szellemességű zsidó nőnek szalonja nem állott volna a berlini szellemi élet irányító pontjában. Ő maga is sokat írt. De jelentősége nem a maga írásaiban, hanem az „Ifju Németország“ diadalra juttatásában van. Egész egyéniségével és ragyogó szellemi képességeinek teljes odaadásával szentelte magát ennek a feladatnak. Egy zsidó nő, aki élete céljával tüzi ki, hogy az új német költészetet diadalra juttassa. És ebbe az életcélba úgy el tud merülni, úgy fel tud oldadni benne, hogy gazdag lelki életéből semmi másra nem marad egy morzsa sem: a maga népének a legkevesébe. Ennek a zsidó bankárleánynak még csak eszébe sem jutott a maga zsidósága — egy olyan korban, amikor a németországi zsidóság a legsúlyosabb, a legmegalázóbb körülmények között élt. Vagy talán igen. Egyszer mégis eszébe jutott a maga zsidósága. Akkor, amikor kikerestelkedett, azért, hogy felesége lehessen Varnhagen von Ensenek, a „Jung Deutschland“ egyik fiatal és nem is nagyon tehetséges tagjának.

Rachel Levin nem egyedül álló tünet a zsidó történelemben. Talán nem is mint egyén, hanem mint kor és körtünet érdekel minket. Valahanszor aláhanyatlott a zsidó nemzeti geniusz, ennek a hanyatlásnak mindannyiszor kísérő tünetei voltak a Rachel Levinek, a maguk egyéniségét föntartás nélkül idegen kultúrák szolgálatában kiélő zsidó lelkek. Nagyszerű, harcos zsidó lelkek, csupa tűz és odaadás minden iránt, ami nem zsidó. Példáért nem is kell tulságos messzire menni. Amit Rachel Levin szalonja és agitációja jelentett az „Ifju Németország“ irodalmának, szinte szórul-szóra ugyanazt jelentette Hatvany Lajos és köre, az „Ifju Magyarország“ irodalmának. Hatvany nélkül Ady Endre éppen úgy, sokáig nem lett volna azzá, amivé lett, mint Rachel nélkül, a maga korának német nagyjai. Ki tudná kárhozatni őket? Fájó érzéssel gondolunk rájuk, mert az a sok tűz, lélek energia mind mibőlőlünk nőtt és elveszett nekünk. De harag nem él bennünk ellenük, mert tudjuk, hogy nem ők a hibások, hanem a kor, amely szülte őket. A kor, amelynek egy tünete, egy körtünete ezek a mi fájó, nagy aposztatáink.

— **Békésen intéződött el az Averagescu-Jorga affér.** Bukarestből jelentik: Averagescu tábornok provokálta Jorga professzort a szombati ülésen elmondott reávonatkozó sértő nyilatkozatáért. Jorga ugyanis szövéttette Averagescu tábornok működését, melyet mint hadügyminiszter fejtett ki az 1907-es Bratiano-kormányban. Averagescu segédei Valeanu és Lambru tábornokok, Jorga pedig Argentoianu és Mihail Popovici. A segédek ma ülnek össze. Jorga professzor és Averagescu tábornok segédei ma délelőtt 11 órakor Argentoianu lakásán összeültek. Hosszas eszmecsere után megállapították, hogy nincs ok párbajra. Missziójukat ezzel befejeztek tekintették. A konfliktus ezzel elintézték is nyert.

Ujabb borzalmas bányakasztrófa Dorthmundban

(Dorthmund, május 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Alig félév leforgása alatt most másodszor jelentenek borzalmas bányakasztrófát Németország egyik legnagyobb bányavidékéről. Az előbbi katasztrófa méreteit is meghaladó borzalmas bányakasztrófa ezuttal a vidék legnagyobb tárnájában, a Dorstzel-aknában történt. A robbanás idején ebben a tárnában 289 munkás dolgozott. A bányászok közül mindössze 25 embert sikerült megmenteni, a többi mind halálát lelta a tárnában.

A lig félórával a Dorstzel-akna felrobbanása után egy másik tárna robbant fel, melyben 238 munkás dolgozott. Ezek közül kilencvenet sikerült megmenteni, a többiek elpusztultak.

A kisebbségi egyházfők szenátusi vitája az iskolajavaslatról

Angheliescu irredentizmussal vádolja a magyar egyházakat. A közoktatásügyi miniszter a belga törvényre hivatkozik

(Bucuresti-Bukarest, május 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) A szenátus mai ülésén azonnal átternek a napirendre és a közoktatásügyi javaslatot tárgyalják.

Gróf Majláth Gusztáv katolikus püspök rámutat arra, hogy a kormányt a javaslat elkészítésénél szűk keretekre fogott elvek vezették és még annyit sem tett meg, hogy az ellenzéki szenátorok, főképpen pedig a kisebbségi egyházak képviselőinek megadja a lehetőséget arra, hogy szabadon kifejezhessék véleményüket a javaslattal szemben. Már a javaslat fontossága is széleskörű vitát követelt volna. Szeretné hinni, hogy ez a javaslat nem a felekezeti iskolákra vonatkozik, hanem tisztán magániskolákra.

Nagy Károly református püspök emelkedik szólárra és kijelenti, hogy nem kíván a javaslat vitájához hozzászólni, csupán a következő deklaráció felolvasására szorítkozik:

A református egyház nevében kijelentem a következőket: Akceptálom minden hozzáfűzés nélkül a beterjesztett javaslatot, miután Angheliescu miniszter azt a kijelentést tette és magában a javaslatban is kiténik, hogy a magánoktatásról szóló javaslat nem vonatkozik a felekezeti iskolákra, különösen nem a csatolt területek felekezeti iskoláira, sem pedig azok nyilvánossági jogára. Ha azonban mindez téves hie-

— **Százmilliónyi zseton egy budapesti rulettbarlangban.** Budapestről jelentik: A rendőrség vasárnap éjszaka kártyarazziát tartott egy Váci-utcai rulettbarlangban. A detektívek több mint százmillió korona értékű zsetont foglaltak le. A résztvevők igazoltatása a késő hajnali órákig tartott. Több nő elájult az izgalomtól. A kártyabarlang személynét Vojtich József tulajdonossal egyetemben, bekísérték a főkapitányságra.

— **Höhullám Angliában.** Londonból jelentik: Anglia felett ma hatalmas höhullám vonult végig, amely elérte a harminc fokot. Sokan nap-szúrást kaptak és a nyílt utcán összeestek. A déli órákban a főváros egy teljesen kihalt város képét mutatta.

— **Kettős öngyilkosság egy budapesti szállodában.** Budapestről jelentik: A vasárnapról hétfőre virradó éjszakán a József-köruti Savoy-szállodában Horváth József folyamór revolverrel lelőtte menyasszonyát, Párisi Rózsát, azután maga ellen fordította a fegyvert, mindketten meghaltak. Tetüket azért követték el, mert nem lehettek egymáséi.

— **Eljegyzés.** Goldberger Etuskát eljegyezte Salamon Ferenc Margittáról. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Az első „Hétfői Levél“ megjelent és az eddig jelentkezett rendelőknek postán kézbesített.** A szerkesztő ezúton tudatja, hogy a „Hétfői Levelek“ további rendelők részére az első levélből (nem nagy számban) példányokat még visszatartott. Minden megnevezés, rendelés, utalvány, dr. Osváth Kálmán címén Cluj-Kolozsvár, Mikes Kelemen-utca 17. intézendő.

— **Ujabb ötvenszázalékos vasúti kedvezményt kapnak a diákok.** Bukarestből jelentik: A közlekedésügyi miniszter elhatározta, hogy a diákok részére esetenkénti 50 százalékos utazási kedvezményt nyújt. A kedvezményt a dekanatus, illetve az iskolajagzatok javaslatára fogják kiadni.

* **Purgó** — eredeti dobozban — minden gyógyszerárban. (1)

* **Románia legnagyobb hiteltudósító irodája a „Gyáripár“ Hiteltudósító,** mely elsőrendű összeköttetéseinél fogva precíz, megbízható információval szolgál Európa bármelyik cégéről. Minden hitelezőnek fontos, hogy a Gyáripár Hiteltudósítótól kérje információit. Gyáripár Temesvár, ☞ ostafiók 34. 2

delem volna, úgy az én, valamint egyházam részéről, kijelentem, hogy a javaslatot semmi körülmények között nem fogadom el és ha az törvényerőre emelkedik, azt oktrojált törvénynek fogjuk tekinteni.

Stefan Pop a javaslat előadója rámutat arra, hogy azok az argumentumok, amelyek a kisebbségi egyházak vezetői részéről elhangzottak, nincsenek alátámasztva megfelelő hivatkozásokkal. A javaslat racionális rezsimit léptet elötte a felekezeti iskolák terén.

Angheliescu miniszter válaszolja az elhangzottakra, szemrehányást tesz az egyházaknak, melyeket irredentizmussal vádol. Nem ismerheti el, nem tűrhet titkos (clandestin) kisebbségi iskolákat.

Hangok az ellenzék oldaláról:
— Ha tud ilyenről, miért nem záratta be? A kisebbségek panasszal mennek a Népszövetséghez és Amerikához!

Angheliescu: Nem ijeszt meg az ilyen protestálás, ha az a Népszövetséghez is jut. Egyébként magam fogok gondoskodni arról, hogy a javaslatot a külföld megismerje. Intézkedtem már, hogy lefordítsák angol és francia nyelvre s magam fogom küldeni ismertetés céljából külföldre. A javaslatokkal szélesebb alapokra van fektetve, mint a kéthónappal ezelőtt megszavazott belga iskolajavaslat

— **Nagyváradon is elrendelték az idegen állampolgárok tartózkodási engedélyének revízióját.** Nagyváradról jelentik: A nagyváradai munkafelügyelőség felhívást intézett az összes munkaadókhoz, hogy mindazoknak az idegen állampolgárságu alkalmazottnak utlevélét és tartózkodási engedélyét, akik alkalmazásukon vannak, május 30-ig a helybeli szigurancához helyezték letétbe. A miniszteri rendelet értelmében minden idegen állampolgár tartózkodási engedélye újabb revízió alá kerül.

— **A nagyváradai neológ hitközség küldöttsége a prefektusnál.** Nagyváradról jelentik: A neológ zsidóhitközség képviselőiben ma délelőtt dr. Kecskeméti Liót és Konrád Béla dr. felkeresték dr. Popovici Miklós prefektust, akit arra kértek fel, interveniáljon a kormánynál, hogy a nyilvánossági jogától megfosztott zsidó liceum tanulóit saját tanáraik előtt vizsgálhassanak. A prefektus megígérte, hogy a kérést pártolólág terjeszti fel a miniszterhez.

Nagy

harisnyavásár

mélyen leszállított árakkal.

K ötött harisnya min-	25
d en színben lei	
F lohr-harisnya minden	53
sz ínben lei	
M uszlin harisnya divat-	69
sz ínben lei	
C érna-muszlin minden	98
sz ínben lei	
S elyemfátyol harisnyák	125
minden színben lei	

BLATT

FÖTÉR 13

Dívatkoztyukban és költőtarukban óriási válamenék!
A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

Nagyon olcsó száraz vegyi ruhatisztítás CZINK, Cluj

KÖZGAZDASÁG

Milyen új rendelkezéseket tartalmaz a kamarai törvény

Irta: Dr. Kiss Béla a kolozsvári Kereskedelmi és Iparkamara titkára

III.

Előző cikkemben ismertettem, hogy az új törvény szerint kik azok, akik kötelező módon tagjai a kereskedelmi és iparkamaráknak. Eszerint tagja minden nagykorú kereskedő és iparos férfi és nő, aki kamarai adót fizet. Ezek a tagok pedig felveendő a most készülő választói névjegyzékbe.

Tanácsválasztás

A kamarai tanács tagjai a tanácsot alkotó kereskedelmi és ipari kategóriák szerint a szavazatok relatív többségével választatnak. Választók és választhatók mindazon iparosok és kereskedők, akik a választói névjegyzékbe fel vannak véve. A névjegyzék a választás előtt 2 hónappal köztudomásra hozandó. Minden egyes választó csak egy kategóriába lehet felvéve. A kamara tanácsának tagjai 4 évre választatnak. A kamarák tanácsai feloszthatók, ha az állam magasabb érdekei ellen működnek. A felosztástól számított legfeljebb három hónap alatt új választás tartandó.

Igazgató-bizottság

A kereskedelmi és iparkamarák ügyeinek intézését és a tanácsülések határozatainak végrehajtását egy igazgató bizottság végzi, amelynek rendelkezésére áll a szükséges személyzet. Az igazgató-bizottság áll az elnökből, a kamara tanácsának tagjai által kijelölt delegátusból és a kamara titkárából, akinek szavazati joga nincsen.

Felügyelők (Cenzorok)

Minden kereskedelmi és iparkamaránál három felügyelő van. Ezek egyikét a kamarák szövetsége, a másikat a pénzügyminisztérium, a harmadikat pedig a kamara közgyűlése nevezi ki. Ezek közül legalább egynek könyvszakértőnek kell lennie. A felügyelők részt vehetnek a kamarai tanács ülésein és kérhetik a tanácsülések és közgyűlések napirendjére kitűzni az ügykezelésre és pénzügyi ellenőrzésre általuk szükségesnek tartott indítványokat.

Kormánybiztos hatáskör

A kereskedelem és ipar szükségleteinek minél teljesebb megismerése és a központi szervek és a kereskedelmi és iparkamarák közötti állandó kapcsolat megteremtése céljából a kor-

mány minden kamara mellé a kereskedelmi miniszter javaslatára királyi rendelettel kormánybiztos nevez ki. A kormánybiztos a kereskedők, iparosok, vagy a főbb pénzintézetek képviselői közül jelölendő ki. Előnyben részesülnek azok, akik közgazdasági tanulmányokkal rendelkeznek. A kormánybiztos ügyel fel arra, hogy a kamarák törvénye és működési szabályzata betartassék. Résztvesz a kamara közgyűlésein, megteszi észrevételeit és azokat jegyzőkönyvbe véteti.

Abban az esetben, ha úgy találja, hogy a kamara tanácsának valamely határozata ellenkezik a kamarai törvénnyel, vagy ellentétben áll az állam legfőbb érdekeivel, az ipari és kereskedelmi minisztériumtól a határozat végrehajtásának felfüggesztését kérheti. A minisztérium a kamarák szövetségének meghallgatása után a határozat vételétől számított 20 nap alatt dönt s azt vagy megerősíti, vagy elutasítja. Abban az esetben, ha a minisztérium ezen határidő alatt nem dönt, a határozat végrehajtható.

Pénzügyek igazgatása

A kamara pénztári szolgálatát az igazgatótanács hozzájárulásával egy elismert szoliditásgu pénzintézetre kell bízni, lehetőleg a Banca Nationalára, amelynek feladata a következő: a) átveszi a kamara által közvetlenül, vagy rendelkezésre letett összegeket és eszközli az utalványozott összegek kifizetését; b) megküldi minden hónapban a kamarának a számlák és alapok állását; c) megerősíti írásban az általa a kamara részére teljesített kifizetéseket.

Kamarák federációi

A kereskedelmi és iparkamarák céljaik elérése végett kongresszusokat tarthatnak, kerületi federációkban tömörülhetnek és együttműködhetnek a mezőgazdasági- és munkaügyi kamarákkal.

A federációk az érdekelt kereskedelmi és iparkamarák által kidolgozott és az ipari és kereskedelmi minisztérium javaslatára minisztertanácsi határozat alapján kiadott királyi rendelettel jóváhagyott alapszabály útján szervezettek.

(Folytatjuk)

Közgyűlési naptár. Május 20. „Bran“ Faipari és Kereskedelmi Rt. Brassó. — Május 21. Erdélyi Üveggyár Rt. Dicsőszentmárton. — Május 23. „Turul“ Cipőgyár Rt. Temesvár. — Május 24. „Hermes“ Bank és Kereskedelmi Rt. Nagyvárad — Székelykeresztúri Önszegélyző Népbank Rt. — Biharmegyei Népbank Rt. Nagyvárad. — Belényesi Faipar Rt. Nagyvárad. — Május 26. Neumann Testvérek Gőzmalom, Szesz és Elezstőgyár Rt. Arad. — „Ceres“ Keményítőgyár Rt. Temesvár. — Május 30. „Corvin“ Soc. An. Rom. pentru Comerțul și Industria Chimică și de Metalurgie, Kolozsvár. — Május 31. Banca Cojoana S. A. Kolozs.

Kolozsvári céghivatali hírek. A kolozsvári céghivatalnál az elmúlt hét folyamán a következő változások, illetőleg cégbejegyzések történtek. — „Vulcan“ celluloidgyár. Tulajdonosok Grünfeld Armin és Mandula Zsigmond. — Layda Jenő, cukrász cége bejegyeztetett. — Grünfeld Armin celluloidárúgyárának megszűnése bejegyeztetett. — „Ileana“ Gőzmalom, Közkereseti Társaság, Egeres. Suteu János és Stein Lajos cégjegyzői jogosultsága bejegyeztetett. — Heinrich Szappangyár Rt. dr. Sárkány Lajos és Lászlóffy Sándor igazgatósági tagságának megszűnése bejegyeztetett.

Bevonják az 1924 október 11-ike előtt kibocsátott német bankjegyeket. Brassóból jelentik: A brassói német konzulátus felhívást bocsátott ki, amely szerint mindazokat a bankjegyeket, amelyeket a német Reichsbank 1924 október 11-ike előtt bocsátott ki, bevonják a forgalomból és 1925 június 5-ike után ezek a

bankjegyek megszűnnek törvényes fizetési eszközök lenni. A bankjegyek tulajdonosai 1925 június 4 ig a Reichsbank összes fiókjainál ezekkel fizetéseket teljesíthetnek, vagy pedig ezeket egy-egy billió arányban birodalmi márkára becserelehetik. A becsereleési határidő lejártával a papirmárkák érvénytelenek és a Reichsbank nem köteles ezeket beváltani. A tízmilliárd márkánál kisebb névértékű papirmárkákat kötegekben és olyan csoportosításokban kell benyújtani, hogy tízmilliárddal oszthatók legyenek. Ezeket a bankforgalomban szokásos szabályok szerint kell csomagolni és benyújtani.

Megszövegezték a Banca Nationala koncessziójáról szóló törvényjavaslatot. Bukarestből jelentik: Szombaton délelőtt értekezletet tartott az a miniszterekből álló albizottság, amely a Banca Nationala privilégiumának meghosszabbításáról és a bankjegykonvencióról szóló törvényjavaslat megszövegezésével van megbízva. A törvényjavaslat az alábbi főbb részleteket tartalmazza: A Banca Nationala privilégiuma harminc évvel hosszabbított meg. A bank alaptőkéje a tervbe vett százmillió lej helyett kilencvenmillióra lesz felemelve, melyből harmincmilliót a régi részvényesek, harmincmilliót az állam, harmincmilliót pedig nyilvánosan fognak jegyezni. A régi részvényesek az új részvényeket ötszáz lejért kapják, míg az állam ingyen kapja a részvényeket, melyeknek névértékét a Banca Nationala tartaléktőkéjéből tartozik fedezni. Az új részvényesek a részvényeket ötezeröttszáz lejért kapják, melyből ötszáz lej értékrészvény gyanánt

Trencianské Teplice

(Trencsénteplic
Slovensko)

világhírű rádiumos kénés-
és iszapfürdő 42-20 C)

rheuma, kőszvény

idegfájdalmak

(ischiasz) stb. ellen. Rend-

kívül **kellőmés** és

olcsó májusi ku-

rák. Lakás és ellátás

ck. 35 től. Rendkívüli uta-

zási kedvezmények.

Felvilágosítást ad a Fürdőigazgatóság
és a Menetjegyiroda — Oradea-Mare.

Ri kell költözzünk!

Emiatt kénytelenek vagyunk
üzletünket teljesen felosztalni.

Oriási
szövet-, selyem-, vászon-
és mosóáru -raktárunkat
még eddig nem léte-
zett olcsó árakban
elárusítjuk.

**Heller,
Weisz &
Molnár**
divatáruháza, Cluj,
Cal. Reg. Ferdinand 6.

Ha művészi kivitelű fa-, vas- vagy réz-

butort, zongorát

akar venni, ne Marosvásárhelyre és tekintse
sajnája az utat SZÉKELY és RÉTI

ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butortermék,
asztalok furnázáskezeléseiket legolcsóbban itt szerezhetik be

SUCHARD

CSOKOLADÉ

HAZTARTÁSRA ÉS NYERS EVÉSRE

szerepel, öt
hez lesz cs
tott részvé
hatalmazva
területekre
egy szakasz
szemben fe
lej tartozás
fizetésére t
meg. Ez az
cializálásbó
mekből, a l
luxusadókb
jegybevonás
keresztülvin
pokban ker

A lej: Z
pesten 334.

Kolozsv

kező árfolyan

a következők

Bécs 29-6

328-330, B

41-30, Newy

1035, Milán

Zürich.

123-75, Am

516-75-516

2690-00-26

Prága 1530-

Belgrád 83

245-00, Vars

Bukares

—, Lond

8-77 Zürich

Zsák
Pony

Megnyit!

Sza

Postacsmag

Hechs-r

Schna

Né

Dérinél és
a Zsidó Ár

SZŐ

(Müh

A ko
mon

t iöküzle

szerepel, ötezer lej pedig a bank tartaléktőkéhez lesz csatolva, fedezetül az államnak juttatott részvényekért. A Banca Nationala fel van hatalmazva arra, hogy privilégiumát a csatolt területekre is kiterjessze. A javaslatban van egy szakasz, amelyben a Banca Nationalával szemben fennálló tízmilliárd és hétszázmillió lej tartozás rendezéséről szól. A tartozás visszafizetésére tizenöt évi időtartam állapított meg. Ez az összeg vissza lesz fizetve a commercializálásból származó realizált állami jövedelmekből, a Banca Nationala dividendájából, a luxusadókból és egymilliárd lej értékű bankjegybevonásból, amelyet a Banca Nationala fog keresztülvinni. A törvényjavaslat a közeli napokban kerül parlament elé.

TÖZSDE

Május 16-án

A lej: Zürichben 245.00, Párisban, 910 Budapestben 334.

Kolozsvár. Élénk forgalom mellett a következő árfolyamon történtek kötések. Az árfolyamok a következők:

Bécs 29.60—29.90, Prága 6.30—6.35, Budapest 328—330, Páris 11.10—11.20, Zürich 41.10—41.30, Newyork 210.00—212.00, London 1030—1035, Milánó 8.60—8.70.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 123.75—123.75, Amsterdam 207.75—207.75, Newyork 516.75—516.75, London 2508.50—2508.50, Páris 2690.00—2692.50, Milánó 2107.50—2107.50, Prága 1530.00—1530.00, Budapest 72.60—72.60, Belgrád 835.00—835.00, Bukarest 245.00—245.00, Varsó 99.05—99.05, Bécs 72.80—72.80.

Bukarest. Devizák: Páris 11.18, Berlin —, London 10.36, Newyork 213.00, Róma 3.77 Zürich 41.35, Bécs 30.10, Prága 6.34.

Zsák
Ponyva
Mindennemű célokra
legelőnyösebben beszerezhető
Albala Izsó
Timisoara
Piata Traian No. 2.

Megnyílt! **Orth. kóser** Megnyílt!
legmodernebb berendezésű
szalámigyár.
Postacsomagokban is legjutányosabb árban szállít.
Hechs-er és árj-gyzeek kívánatra bárkinék.
Schnabel Hermann, Cluj
Piata M. Viteazul 26.

Nézzete meg
Dérinél és Eisenstädternél (Mode de Paris)
a Zsidó Árvagondozó műhelyében készült
szőnyegek!
(Műhely: Rudolf-ut 45 szám)

Czell sörgyár
URSUS
világos
HERCULES
dupla maláta
Rador 2285
Fióküzlet: Ghillányi-ut 5-7.

Invitare.

Stimatii acționari ai societății pe acții în lichidare „Kadima Institut de Arte Grafice și Editura S. A.” sunt invitați a lua parte la Adunarea Generală a societății, prin aceasta convocată în localul direcțiunii a ziarului „Uj Kelet”, aflător în Cluj, Str. Baron L. Pop, No. 10., pentru ziua de 31 Mai 1925 ora 10 a. m., cu următoarea ordinea de zi:

1. Raportul Comisiunii Lichidătorilor asupra activității sale.
  2. Luarea de hotărâre asupra propunerilor făcute de către Comisiunea Lichidătorilor, referitoare la terminarea lichidării.
  3. Luarea de hotărâre în chestiunea descarcării a Comisiunii Lichidătorilor.
- Locul depunerei a acțiunilor este biroul direcțiunii a ziarului „Uj Kelet”, aflător în Cluj, Str. Baron L. Pop, No. 10. Cluj, la 11. Mai 1925.

Comisiunea Lichidătorilor

Mindenhol csak
eredeli
CZELL-sört
és
LUTHER-sört
kérjen.
Telefon 516
Mosse 1155
Főraktár
Ciment, Dukász & Tsa cégnél
Cluj, Str. Bucovina (v. Munkácsy-u.) 28

Most jelent meg!
A zsidó Balzac
MENDALE MOICHER SFURIM
humoros zsidó snorerregénye
A sánta Fiske
Az első jiddis regény magyar nyelven.
Ára 80 lej.
Kapható az Uj Kelet könyvosztályában.

SPORT

Vasárnapi eredmények

Kolozsvár megnyerte az első mérkőzését a Herbay-i díjért. A Haggibbor győzelme Szamosujváron. A Bolton Wanderers súlyos veresége Budapestben. 108 az új magyar 100 méteres rekord

(Cluj-Kolozsvár, május 18. Az Uj Kelet tudósítójától.) Kolozsvár erősen meghandicaptatott válogatott csapata tegnap Arad kerület csapatát nehezen bár, de legyőzte. A Haggibbor kombinált csapata tegnap Szamosujváron játszott s könnyen győzött az ottani Vointa felett. A külföldi eredmények közül a Bolton Wanderers a kiváló angol csapat veresége a magyar válogatott, csapattal kelt nagyobb feltűnést.

Részletes eredmények:

Kolozsvár. Kolozsvár—Arad válogatott 1:0 (1:0) Szükségőirő Salvan Virgil. Az aradi csapatban különösen a csatársor kombinációja nyerte meg a közönség tetszését. Az egész csapat egységes benyomást kelt, a csatárok azonban erőteljesen támadnak. A mérkőzés egyetlen gólját Bonciocat rugta az első félidő 28. percében. A mérkőzés folyamán a 20. percben áldoztak Herbay tábornok emlékének és egy percre megállott a játék. A gól után Arad erősen belefekszik a játékba és több támadást vezet le, azonban eredményt nem tud elérni. A kolozsvári csapatban, különösen a védelem és a csatársorban Bonciocat és Deutsch Simi játéka magaslott ki. Mezey beállítása szerencsétlen gondolat volt. A hálsorban Braun nem volt eléggé támogatva Hatiegan és Végh Gyulától s emiatt nem bírta végig az iramot. Arad legjobb embere Auer II. volt, aki nagyszerű technikával rendelkezik. Ha a játékot vesszük alapul, Arad megérdemelte volna a győzelmet, de legjobb esetben is az eldöntetlen eredmény lett volna a legmegfelelőbb.

Szamosujvár. Haggibbor—Vointa 5:0 (2:0). Bíró: Petran. A Haggibbor erősen tartalékkolt csapata iskolajátékkal győz a Vointa felett.

Nagyvárad. Törekvés—Egyetértés 2:1 (1:0) bajnoki. Bíró: Chavetz. A Törekvés első gólját Raduciner, a másodikat Roth rugja, Seress II. lövi az Egyetértés gólját.

Szatmár. Törekvés—AMTE 4:2 (0:1). Barátságos. Bíró: Melchner. Az AMTE a két Auer és Teleki nélkül, a Törekvés Szegedi és Szász nélkül játszott.

Nagykároly. Victoria—MSE (Máramarossziget) 3:1 (1:0). II. oszt. bajnoki. Bíró: Grosz.

Arad. Kinizsi—ATE 3:3 (2:1). Barátságos. Bíró: Kubik. A Kinizsi hét tartalékkal szerepelt és kemény ellenfélre talált az ATE-ben.

AAC—ZsSE 1:1 (1:1). Barátságos. Bíró: Horváth. Az AAC négy tartalékkal szerepelt.

Temesvár. Unirea—Gloria-CFR 2:0 (2:0). Barátságos. Bíró: Schuszter.

A KAC tordai mérkőzése. A KAC—TSC vasárnap délután mérköztek. Az eredmény 1:0 (0:0). A KAC gólját Raduch lötte. A KAC öt tartalékkal játszva, fölényesen győzött.

TMTE—Politechnikum 2:0 (2:0), bajnoki, bíró Danciu.

TAC—Rapid 4:2 (2:0), bajnoki, bíró Révész. Torda. Husos (Kolozsvár)—Törekvés 2:1 (2:1) barátságos, bíró Pauer. Marosán és Vinczi a kolozsvári csapat góllövői.

Sparta
(volt Sugár & Deutsch) — az összes
sportcikk
szaküzlete. — Cluj, C. Victoriei 5.

Külföldi eredmények
Budapest. Szombati bajnoki mérkőzések:
MTK—Zugló 7:0 (3:0). A Zugló végleg kiesett az I. osztályból.
UTE—NSC 6:0 (3:0). Az NSC vereségének oka a gyenge védelem.
VAC—KAC 1:0 (0:0). Vasárnap. Criketter (Bécs)—BEAC 4:1 (2:0). A BEAC fölénye dacára vereséget szenvedett a revánsmérkőzésen.
A Bolton Wanderers súlyos vereséget szenvedett a magyar kombinálttól. MTK—FTC—Vasas—UTE kombinált—Bolton Wanderers 4:1 (3:1)

APRÓHIRDETÉSEK

Magyar közlésnél egy szöveg, vastagabb betűre 8 lej. Legnagyobb apróhirdetés 30 lej, álláskeresőknek 30% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő.

Ha jól akar nőszülni vagy férjhez menni, forduljon hozzánk. "IDEAL" házasságközvetítő iroda, Alba-Julia, Str. Simion Barnuțiu No 20. 1864

Kerések azonnali beépítésre románul, magyarul, németül beszélő izr. rőfős segédet, ki vidéki jobb üzletben praktizált. Eisig Jakab, Borsec. 9073

Motorok
Szívógáz 20-60 HP. Benzin 4, 5, 10, 16 HP. Nyersolaj 16, 20, 40, 45 HP. Diesel 40, 50 HP. Gőzgépek félstabil 30, 40, 50, 60, 70 HP. Compound-stabil 60, 70, 80 HP. Összes gépek gyárilag javítva azonnal szállíthatók, kedvező ár mellett. Kérjen árajánlatot. Friedrich Testvérek, Timisoara.

Füzetek, rajzlapok, ceruzák és az összes iskolaszerek **párattalul olcsó** elarúsítása megkezdődött a **SAFRUTH** könyv- és papírkereskedésben.

Alkalmazást kerések tanításával **הדריקה הויטא פאלורא** is megyek. Cim a kiadóban.

Motorokat benzin, nyersolaj, diesel, szívógáz, 10 lóerőtől fölfelé, törött állapotban is, kerések megvételre. Scheidvertz, gépészmérnök, Timisoara, Gojdu-utca 13. 1819

Széchenyi-tér legjobb helyén levő üzlethez, kedvező feltételek mellett társ kerestetik. Cim a kiadóban.

Complet antique **ebédülő** jutányos áron eladó. "Arta", Strada Avram Iancu 3.

Anyaművesegédeket keresünk azonnala, 1 terhémunkást, 1 foglalt, 1 lencekeszítőt és egy galanteriát, Csakis elsőrendű erők jelentkezzenek. Lehavia, Medias. 9074

Tengerit waggontételekben szállít Reiser Frigyes, Timisoara, Str. Jancu vacaresca 1. 9007

Vidéki városba izr. válásu szakácsnő kerestetik. Ajánlatokat "Val-á-os" jelígen a kiadó továbbít. 9050

Angol, francia, német, román fordítók gyorsan, pontosan készülnek Str. Regina Maria 36., emelet, telefon 4-46.

Kávésok figyelmébe! legjobb reklámja a **Kiszling-csillárok** lesznek.

Kiszling Rudolf és Fia — Román csillár és bronzárugyára — Timisoara.

Benzinlocomobilek és nyersolajmotorok, melyek cséplésre és kétjáratu malom meghajtására alkalmasak, azonnal szállíthatók. Friedrich Testvérek, Timisoara. 1819

Figyelem! ארטי כשר **életterem.**

Özv. Grosz Adolfaé, Oradea Mare, Str. Nicolai Jorga 10 (Zöldútca) az udvarban. Lakodalom és abonensek rendezését vállalja. **Izletes konyha. Olcsó árak.**

Tisztességes zsidó nő két éves gyermekével háztartásban állást keres. Vidékre is megy. Cim a kiadóban. 9058

Nőikalap ujdonságok legolcsóbbak Palaisier de Paris. Unió utca 6. Masamódoknak külön kedvezmény. Kalapformaiást saját műhelyemben, legutolsó divatra gyári áron készíték. 9054

Társ kerestetik

800.000 leivel a Westelényi-utcában jól bevezetett üzlethez. — Ajánlatok „Biztos jövő” jelígre a Sirocco hirdetési irodához kéretnek. Strada Regina Maria 14.

ויזר זוכני פיר זוכני פיר איין טיפטינג העברא אישען זומטער
Buchdruckerei Weinstein & Friedmann, Cluj.

Főtéren levő üzlet, rövid ru szakmában jártas társat keres 4-500.000 lejjel. Az üzlet vezetésében aktív részt vesz. Ajánlatok „Legjobb hely” jelígre a kiadóba kéretnek. 9076

Motorokat, benzin, nyersolaj, szívógáz, 15 lóerőtől fölfelé, törött állapotban is kerések készpénz mellett vételre. Elias Győző, Timisoara, Radulescu 6.

Átadó Erdély legnagyobb városában a város legfőbb részén lévő olcsó, jól bevezetett óra- és ékszerüzlet, átvándorlás miatt, lépés nélkül, rakattal. Szükséges tők: 200-300.000 lei. Cim és ajánlatokat továbbít a kiadó. 9059

Figyelem. Kolozs-i sósfürdőn rituális házikoszt kapható Wolf Sámuelnél Kolozsön.

Eladó házastelek. Vétel esetén beköltözhető. Cim a kiadóban.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

A brassói magyar színtársulat sikere. Brassóból jelentik: A brassói magyar színi szezon a napokban vette kezdetét. A társulat igazgatója, Fehér Imre kitűnően szervezett társulatával már az első előadásokkal megnyerte a közönség tetszését. Eddig a Nótás kapitányt, a Mézeskalácsot és az Autonómiát mutatták be nagy sikerrel. A társulat primadonnája a legkiválóbb erdélyi primadonnák egyike: **Pintér Böske**. A társulat másik főerőssége: **Della Donna Eugénia**, az ismert budapesti színművésznő. A társulat többi tagjai is ismert és jól nevelő színészek: **Rudolf Bandi, Ross Jenő, Rossné Ida, Fekete Rózi, Vákár Jenő**.

A színházi iroda közleményei
Petráss Sári vendégjátéka. A magyar operett-színház leg híresebb starja, Petráss Sári Kolozsvárra érkezett s kedden és szerdán két legjobb szerepében fog fellépni. A rendkívüli érdeklődésre való tekintettel, a színház igazgatósága kísérletet tett arra nézve, hogy Petráss Sarit legalább még egy esti vendégjátékra megnyerje, ez azonban nem sikerült. Így tehát csak kedden este a Marinka táncosnőben és szerdán a Lengyelvérben fog fellépni. Az esték helyárai mérsékelt n emelve lesznek.

Csibi. Tobzódik a gall szílem, a párisi ötletesség a Csibi című új bohózatban, melynek csütörtökön este lesz a bemutató előadása. Főszereplők: Marsi Gizi, Baróti, Leczko, Forgács Sándor, Hoykó, Kemény, Izsó, Leóvey Leó, Mihályfi.

Körösladányi telepátikus és szuggesztívó mutatóvanyai. E hét műsorán négy előadást foglalnak le a Körösladányi mutatóvanyai. Csütörtökön pénteken 11 órakor, szombaton és vasárnap 6 órakor kezdődnek a mutatóvanyok.

Magyar Színház heti műsora
Kedd: Marinka a táncosnő (Operett, Petráss Sári vendégjátékával, mérsékelt n emelt helyárrakkal, napi bérlet 121 A, sorozat 211)
Szerda: Lengyelvér (Operettrepríz, Petráss Sári vendégjátékával, mérsékelt n emelt helyárrakkal, napi bérlet 122 B, sorozat 212)
Csütörtök 8 órakor: Csibi (Premiərbérlet 59 sz, sorozatszám 213)
Csütörtök 11-kor: Körösladányi telepátikus mutatóvanyai (Sorozat 214)
Pénteken 8-kor: Csibi (Napi bérlet 123 sz. A, sorozatszám 215)

MOZGÓK MŰSORA

Select-mozgó. Kedd, szerda és csütörtök, május 19, 20 és 21. **A párisi rongyszedő.** Dráma 6 felvonásban, Felix Pyat regénye után, Főszerepben a világhírű művészek: Coline, Rene Maupre si Helen Darty.

Uránia-mozgó Kedd és szerda, május 19 és 20. **Az ideális férfi.** Szenzációs Amerikai dráma, 5 felvonásban. Főszerepben Robert Warwick.

Csütörtök, május 21. **A hindu talizmánja.** I. rész, 9 felvonásban. Szenzációs kalandor dráma Indiában, a fakirok országában. Főszerepben Éva Évi.

Apolló-mozgó. Kedd, május 19. **Papa kedvence.** Jackie Coogan szenzációs kalandjai amerikaiában, 6 felvonásban. Főszerepben Jackie Coogan.
Szerda és csütörtök, május 20 és 21. **A hallgatás völgye,** Dráma, Kanada jégborította hegyei között, 6 felvonásban. Főszerepben Alma Rubens.

Nagy harisnyahét

a „**PARISIEN**” áruházban.

Férfi és női harisnyák, gyerekzoknik és mindenféle kötött áru a legolcsóbb árban lesz kiárusítva.

Minden vevő ingyen sorsjegyet kap!

Huzás május 25-én.

Építési árlejtési hirdetmény

A satumarei Zsidókórház építő bizottsága versenytárgyalást hirdet a Satumare-ban létesítendő kórházépület föld, kömüves-, vasbeton-, ács-, tetőfedő-, bádgos- és falkötővas munkáira.

A kömüves és tetőfedő munkákhoz az összes anyagot, az ácsmunkákhoz pedig a faanyagot építendő adja, a többi munkához vállalkozó ad anyagot is.

Zárt írásbeli ajánlatok folyó év június hó 14-ik napjának déli 12 órájáig nyújthatók be Mayer Sándor bizottsági elnökhöz (Satumare, Str. Mircea cel Mare No. 44) hol a tervek és vállalati feltételek megtekinthetők és költségvetési ürlapok kaphatók.

Az ajánlattal egyidejűleg a bizottsági elnök-nél leteendő készpénzben vagy a satumarei „Szatmárvármegyei Taka ékpénztár Rt.” betét-könyvében az ajánlati összegnek legalább kettő és fél százalékáa bánatpé zül, mely összeg a vállalati elnyerése esetén öt százalék biztosítékra lesz kiegészítendő.

A bizottság fenntartja magának a jogot, hogy az ajánlatok közül az ajánlati összegekre való tekintet nélkül szabadon válasszon.

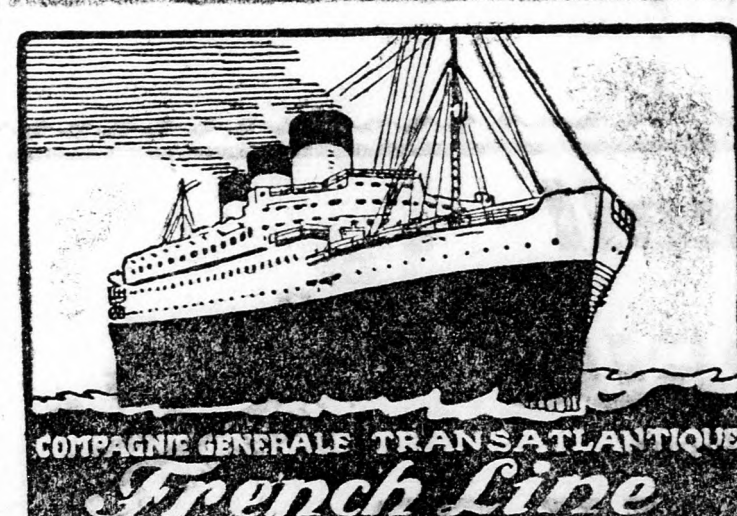
Satumare, 1925. május 14-én.

Mayer Sándor, elnök.

2 drb. oberurse i. 6 HP, korcsot használt **benzinmotor** kifogástalan üzembépes állapotban, nagyon előnyös árban **eladó.** Megtekinthető üzembépesben Grün E., Árpád-u. 26.

Kilakoltatásom miatt STERNBERG összes perzsaszőnyegeimet, egész ujjongoráimat um. Wirth, Hoffmann, Gebr. Stingl stb. Részletre is. leszállított árban árusítom. Részletre is. Oradea-Mare, Bul. R. Ferd. 14.

Luxusutazás — Gyorsutvonalak a francia kikötőkből:
Now-York — Canada
Cuba — Mexiko
Venezuela - Haiti - Antillák
Marocco - Algir - Tunisz és más kikötőkhöz.
Információkkal és jegyekkel szolgál: **„SARNIA” S. A. Bucurest.** Pasagiul Comedia Táviratcim: Transatbuc. Rador 25

Szerkesztőség kiad. hivatal és nyomda Cluj-Kolozsvár, St. B. L. Pop. (Brassay-utca) Telefon: Szerkesztő és kiadóhivatal — Zs. N. Sz. — — Kéziratok kizárólag szerkesztőséghez kerüljenek. Kéziratokat nem adunk vissza.

1925 május 20 Sz

Fildermann dokt. Romani elnöke kijelentésként, hogy ő hajlandó harcolni a héber nyelvet értő Fildermann dokt. nagyrabecsülöm. Tu kemény harcban állt a nyelvet értő s a zsidó és emberi h. éppen az a körülm. ismerjük azt a font. királyság zsidó köz. resen kötelességünk. tornak az iskolák álláspontját a kritik. zük és rámutassunk. désre, amely ennek. ját és alapját képezi.

Fildermann dokt. realpolitikus s mint deni olyan csekélyse vagyis egyetért Ang. hogy a zsidóság any. nyelv. Fildermann egy zéróért.

Am lássuk, hogy a zérónak van egy függ. honnan nézzük kor az értéke csakug. De milyen nagy érté. számjegyek is állana. megtízszereződik a s. dr. a héber nyelvet álló elszigetelt zérón értéke nincs. Mi azo. a feltámadó új zsidó zéro által kap új ilyen zéróval erőben zódik. Minden élő igényt tart arra, hogy nemzetek sorában és s. a népek küzdelm. táran hozza legnagyobb. tait. Minden nemzet a zsidóság is ennek. kis megbecsülést, am. vez. Ez a zéro teret ez kovácsolta össze. a legfőbb mozgató r. minden megnyilatko. az ő „realpolitikáj. len fantasztáknak ne. többi romániai kiseb. a zéróért harcolnak. kében legértékesebb frontvonalba.

A mi nagy tragé. üzetés alatt, de külf. ben éppen az volt, l. ezért a zéróért, hogy tettük, amely se ne. amelyet nyugodtan. lettünk népek megv. Mi azt a realpolitik. tor hirdet, nagyon csináltuk már és a végig. Csakhogy az realpolitikának ma r. hívják: asszimiláci. realpolitikának köve. magunk előtt vergő. az iskola kintokamr. szenvedéssé. Láttuk gyűlölet hullámaik és a zérótság szégyenb. tak a kultura templ. tettünk ugyan, de a